

Credit Rating Dimensions of Iran Banks¹

Mohammad Javad Mohagheghnia², Wojollah Ghorbanizadeh³,
Mohammad Khanzadeh⁴

Received: 2020/12/19

Accepted: 2021/04/30

Research Paper

Abstract

One of the main challenges for the money and capital markets of the country at present is the failure to identify and disclose the credit risks of banks, institutions and financing instruments in these markets, and consequently the insufficient knowledge of investors about their existing risks. Several ratings have recently obtained permission from the security exchange commission and require different ranking patterns for a variety of institutions. This study attempts to provide a model for credit ratings of banks accepted in the country's capital market by examining the models used by major rating agencies and reviewing various studies and theoretical literature related to this subject and considering the local conditions. This study is descriptive and comparative in terms of the purpose of the study as it attempts to define the credit rating pattern of banks. The first step in presenting this model is identifying the dimensions and components and ranking indices that have been asked by experts after studying the theoretical foundations and their views expressed using Delphi technique and with the aim of reaching consensus. The final model obtained consisted of 5 dimensions of independent credit rating with 6 components of asset quality, financing and liquidity status, profitability and capital status, competitive status, risk and management status and 60 indicators, other Qualitative factors with 10 indices, followed by institutional support rank with 4 indices, followed by government support rank with 4 indices and country rate has two indices.

Key Words: Capital Market, Credit Rating, Rating Dimensions, Delphi Method, Ranking Pattern.

JEL Classification: C21, C51, C52

1. DOI: 10.22034/JSE.2020.11177.1404

2. Assistant Professor, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University

3. Associate Professor, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University.

4. PhD student in accounting at Allameh Tabataba'i University. (Corresponding Author).
khanzadeh.m@gmail.com.

سازمان بورس و اوراق بهادار، مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی
فصلنامه بورس و اوراق بهادار، سال چهاردهم، شماره ۵۴، تابستان ۱۴۰۰، صص ۷۶-۵۷

ابعاد رتبه‌بندی اعتباری بانک‌های ایران^۱

محمد جواد محقق‌نیا^۲، وجه الله قربانی‌زاده^۳، محمد خان‌زاده^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۱۰

مقاله پژوهشی

چکیده

یکی از اصلی‌ترین چالش‌های حال حاضر بازار پول و سرمایه کشور عدم شناسایی، تعیین و افشای ریسک‌های اعتباری بانک‌ها، نهادها و ابزارهای تأمین مالی کننده از این بازارها و متعاقباً عدم آشنایی کافی سرمایه‌گذاران با ریسک‌های موجود آنها می‌باشد. اخیراً چند مؤسسه رتبه‌بندی مجوز فعالیت خود را از سازمان بورس دریافت کرده‌اند و نیازمند الگوهای متفاوت رتبه‌بندی برای انواع مؤسسه‌ها می‌باشند. در این پژوهش تلاش شده است با بررسی مدل‌های مورد استفاده مؤسسات اصلی رتبه‌بندی و بررسی پژوهش‌های مختلف و ادبیات نظری مرتبط با این موضوع و با عنایت به شرایط بومی، الگویی برای رتبه‌بندی اعتباری بانک‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه کشور ارائه گردد. این تحقیق در بخش مطالعه تطبیقی توصیفی و از لحاظ هدف تحقیق با توجه به اینکه در تلاش برای تعریف الگوی رتبه‌بندی اعتباری بانک‌ها می‌باشد از نوع کاربردی و توسعه‌ای می‌باشد. گام اول در ارائه این الگو، شناسایی ابعاد و مؤلفه‌ها و شاخص‌های رتبه‌بندی می‌باشد که بعد از مطالعه مبانی نظری حاکم و در قالب سؤالاتی مورد نظرخواهی خبرگان قرار داده شده و نظرات ابرازی ایشان با استفاده از تکنیک دلفی و با هدف کسب اجماع مورد ارزیابی قرار گرفت. در نهایت الگوی نهایی بدست آمده شامل ۵ بعد به شرح بعد رتبه اعتباری مستقل با ۶ مؤلفه‌های کیفیت دارایی، وضعیت تأمین مالی و نقدینگی، وضعیت سودآوری و سرمایه، وضعیت رقابتی، وضعیت ریسک و وضعیت مدیریت و ۶۰ شاخص، بعد سایر ویژگی‌های کیفی با ۱۰ شاخص، بعد رتبه حمایت نهادی با ۴ شاخص، بعد رتبه حمایت دولت با ۴ شاخص و بعد رتبه اعتباری کشور با دو شاخص می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: بازار سرمایه، رتبه‌بندی اعتباری، ابعاد رتبه‌بندی، روش دلفی، الگوی رتبه‌بندی.

طبقه‌بندی موضوعی: C21, C51, C52

DOI: 10.22034/JSE.2020.11177.1404

۲. استادیار دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی

۳. دانشیار دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی.

۴. دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی. (نویسنده مسئول) khanzadeh.m@gmail.com

مقدمه

سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف و بازارهای گوناگون مالی همواره دارای ریسک‌ها و ابهامات زیادی است که شناخت آن‌ها به تحلیل‌های تخصصی نیاز دارد. در کشورهای مختلف، تحلیل و اظهار نظر راجع به ریسک اعتباری شرکت‌ها و اوراق بهادار منتشر شده آنها توسط مؤسسات رتبه‌بندی صورت می‌پذیرد. در واقع مؤسسات رتبه‌بندی فضای تأمین مالی را شفاف‌تر می‌کنند. خدمات این مؤسسات، باعث می‌شود تا هزینه تحلیل اطلاعات برای سرمایه‌گذاران کاهش یابد، منابع مالی به شکل بهینه‌تر به فعالیت‌های اقتصادی تخصیص یابد، حجم تأمین مالی در اقتصاد افزایش یابد، نقد شوندگی اوراق بهادار بهبود یافته و در نهایت رشد و تولید اقتصادی تقویت شود.

رتبه‌بندی انواع مختلفی دارد. در خصوص بانک‌ها مشخصاً به دو دسته می‌توان اشاره کرد. دسته اول رتبه‌هایی است که توسط مؤسسات رتبه‌بندی ملی و بین‌المللی منتشر می‌شود و دسته دیگر را رتبه‌بندی نهادهای حاکمیتی نظام پولی تشکیل می‌دهند که با رویکرد پیش ریسک در سطوح خرد و کلان نظام مالی، به رتبه‌بندی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری می‌پردازند. از اهم تفاوت‌های اصلی این دو نوع رتبه‌بندی یکی آن است که انتشار عمومی رتبه‌بندی نهادهای نظارتی به دلیل ریسک‌های موجود به خصوص احتمال سرایت ریسک به سایر نهادهای مالی، امری مرسوم نیست و صرفاً به صورت محرمانه در بخش‌هایی از فرآیند نظارت کاربرد دارد و دوم اینکه شاخص‌های مورد استفاده نهادهای نظارتی با شاخص‌های مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری می‌تواند متفاوت باشد.

امروزه با توجه به افزایش ورشکستگی بانک‌ها حتی در اقتصادهای بسیار توسعه یافته، ارزیابی توان مالی بانک‌ها در ایفای تعهداتشان اهمیت پیدا کرده است و بانک‌های مرکزی همواره به دلیل سرعت سرایت ورشکستگی بانک‌ها به سایر بخش‌ها و ایجاد بحران مالی همواره نگران این صنعت هستند.

فربه کردن سیستم‌های نظارتی لزوماً پاسخی درخور به این نگرانی‌ها نمی‌باشد و بانک مرکزی و وزارت اقتصاد و سایر نهادهای ذیربط می‌توانند با برون‌سپاری بخشی از وظایف از جمله الزام به رتبه‌بندی اعتباری بانک‌ها توسط مؤسسات رتبه‌بندی خصوصی و استفاده از نتایج آن به خوبی دغدغه‌های لازم را پوشش دهند. تجربه موفق سازمان بورس در تعیین رکن متولی در کنار رکن حسابرس در صندوق‌های سرمایه‌گذاری به خوبی می‌تواند از طرف بانک مرکزی

هم مورد استفاده قرار بگیرد و از مؤسسات رتبه بندی اعتباری به عنوان رکن نظارتی و هشدار دهنده ریسک اعتباری و از ارکانی مشابه رکن متولی صندوق ها به عنوان رکن نظارتی و هشدار دهنده عدم رعایت مقررات و بخشنامه های مربوطه استفاده نماید. این ارکان به دلیل نداشتن ملاحظات ارکان نظارتی حتی به مراتب مفید تر از واحد های مربوطه در بانک مرکزی می توانند عمل نمایند.

بانک ها در تخصیص منابع به دنبال ارزیابی مشتریان هستند و مشتریان هم به دانستن ریسک اعتباری بانک و تفکیک آن از سایر بانک ها نیاز دارند. مشخص کردن ریسک اعتباری هر بنگاهی به یک الگوی رتبه بندی نیاز دارد که مؤسسه رتبه بندی اعتباری بر اساس آن اقدام به رتبه بندی نماید و چنین الگویی به راحتی و ارزانی در دسترس نیست. مؤسسه های رتبه بندی تازه تاسیس شده که مجوز خود را از سازمان بورس دریافت کرده اند به چنین الگوهایی نیاز دارند. در زمینه رتبه بندی بانک ها توسط مؤسسات رتبه بندی، دو نوع رتبه بندی وجود دارد. رتبه اعتباری مستقل^۱ یا توان مالی^۲ و رتبه بندی جامع^۳ یا اعتباری^۴. در رتبه بندی مستقل بانک، توان مالی ذاتی بانک بدون در نظر گرفتن عوامل حمایتی بیرونی مانند حمایت سهامدارن مورد ارزیابی قرار می گیرد اما در رتبه بندی جامع یا اعتباری، علاوه بر توانایی مالی ذاتی، احتمال و میزان حمایت بیرونی نهادی، دولتی و ریسک اعتباری کشوری نیز مورد ارزیابی قرار می گیرد و رتبه کلی بانک بر آن اساس تعیین می گردد (جعفری، ۱۳۹۶، ۱۰۴).

در این تحقیق برای اولین بار تلاش شده است با بررسی متدولوژی های مؤسسات بزرگ رتبه بندی اعتباری برای رتبه بندی اعتباری بانک ها و همچنین بررسی پژوهش های مختلف انجام شده و ادبیات نظری مرتبط و شرایط خاص بانکداری ایران، الگویی برای رتبه بندی اعتباری بانک ها ارائه گردد. جهت آشنایی بیشتر محققین، به کسب و کار رتبه بندی اعتباری و الگوی کلی رتبه بندی اعتباری مورد استفاده سه مؤسسه بزرگ رتبه بندی اعتباری دنیا نیز اشاره شده است.

پرسش اصلی این پژوهش عبارت است از:

الگوی رتبه بندی اعتباری بانک های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران چگونه است؟

-
1. Stand-alone rating
 2. Financial strength
 3. All-in-rating
 4. Credit rating

و با توجه پرسش اصلی، پرسش‌های فرعی پژوهش عبارت است از:

- ابعاد الگوی رتبه‌بندی اعتباری بانک‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران کدام است؟
- مولفه‌ها و شاخص‌های الگوی رتبه‌بندی اعتباری بانک‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران کدام است؟
- سهم هر یک از ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های الگوی رتبه‌بندی اعتباری بانک‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران کدام است؟
- رتبه‌بندی اعتباری بانک‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران کدام است؟

کسب و کار رتبه‌بندی اعتباری

کسب و کار رتبه‌بندی اعتباری با تاسیس نخستین مؤسسه رتبه‌بندی توسط جان مودی^۱ و با رتبه‌بندی اوراق قرضه شرکتها در ۱۹۰۹ ایجاد شد اما اثر گذاری مهم خودش را در بازارهای مالی از ۱۹۳۱ شروع کرد. با گسترش بازارهای سرمایه در دهه ۱۹۷۰، این مؤسسات در خارج از آمریکا نیز مطرح شدند. مستند به جستجوهای انجام شده در حال حاضر بیش از ۱۵۰ مؤسسه رتبه‌بندی اعتباری در ۳۰ کشور جهان وجود دارد و بیش از ۹۶ درصد از بازار جهانی مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری در اختیار سه مؤسسه بزرگ مودیز، اس‌اند‌پی و فیچ قرار دارد که هر سه در ایالات متحده قرار دارند (صاحبقرانی، ۱۳۹۷، ۴۲۸).

بیان مسأله

در دنیا مؤسسات بزرگی چون استاندارد اند پورز^۲، مودیز^۳ و فیچ^۴ برای رتبه‌بندی اعتباری شرکت‌ها وجود دارند و سرمایه‌گذاران از رتبه‌ارائه شده توسط آنها به عنوان ورودی تصمیم‌گیری استفاده می‌کنند. اخیراً سه مؤسسه رتبه‌بندی پیرو فرخوان اعطای مجوز مؤسسات رتبه‌بندی مورخ ۱۳۹۵/۰۸/۱۸ فعالیت خود را شروع کرده‌اند. بی‌شک اولین نیاز این مؤسسات، داشتن الگویی برای رتبه‌بندی اعتباری خواهد بود. تدوین الگوی بومی و خرید یک الگوی تدوین شده از مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری از راهکارهای بدست آوردن الگوی مورد نیاز

1. John Moody
2. Standard & Poor's
3. Moody's
4. Fitch

می‌باشد و این تحقیق به دنبال تدوین الگویی برای رتبه بندی اعتباری بانک‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران می‌باشد.

بررسی روش‌های مؤسسات رتبه‌بندی بزرگ دنیا

ابعاد مورد نظر مؤسسه رتبه‌بندی اعتباری اس اند پی^۱ برای رتبه‌بندی اعتباری بانک‌ها

این مؤسسه رتبه‌بندی توان مالی بانک را تحت عنوان پروفایل اعتباری مستقل بانک و به عنوان بخشی از فرایند رتبه بندی اعتباری بانک انجام می‌دهد. پروفایل اعتباری مستقل بانک عقیده این مؤسسه را در خصوص ارزش اعتباری یک بانک یا شرکت بدون دخالت بالقوه از طرف سهامداران یا شرکتهای تابعه و دولت نشان می‌دهد و این کار بخش مهمی از رتبه بندی اعتباری بانک از نظر اس اند پی است. شکل ذیل نمای کلی متدولوژی رتبه بندی بانک توسط اس اند پی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. متدولوژی رتبه بندی اعتباری مؤسسه اس اند پی

رتبه ناشر	حمایت خارجی	ابعاد اختصاصی بانک	ابعاد کلان
	حمایت شرکت‌های هم گروه	وضعیت تجاری	رتبه ریسک اقتصاد
	حمایت دولت	سرمایه و سود	رتبه ریسک صنعت
		موقعیت ریسک	
ICR		تأمین مالی و نقدینگی	BICRA score
	Banking Industry Country Risk Assessment = BICRA score		
	Issuer Credit Rating=ICR		

منبع: Standard & Poor's (2013). How we rate banks

ابعاد مورد نظر مؤسسه رتبه‌بندی اعتباری فیچ^۲ برای رتبه بندی اعتباری بانک‌ها

مؤسسه رتبه‌بندی فیچ توان مالی بانک‌ها را تحت عنوان رتبه‌بندی تداوم حیات بانک‌ها منتشر می‌کند. رتبه بندی تداوم حیات در واقع ارزیابی اولیه فیچ از ارزش اعتباری مستقل و ذاتی بانک را نشان می‌دهد. این رتبه‌بندی در کنار رتبه‌بندی حمایت، یکی از اجزای اصلی رتبه‌بندی

1. S&P

2. Fitch

اعتباری است که موضوع اصلی این پژوهش می باشد. شکل ذیل، متدولوژی رتبه بندی مؤسسه فیچ و جایگاه رتبه‌بندی تداوم حیات در این متدولوژی را نشان می‌دهد.

جدول ۲. متدولوژی "فیچ" در رتبه بندی اعتباری بانک ها

رتبه بندی حمایت با مقیاس (۱-۵) بر مبنای حمایت بیرونی	رتبه بندی تداوم حیات بر مبنای توان ذاتی	
رتبه بالقوه نکول بلند مدت ناشر (با مقیاس AAA)	کف رتبه حمایتی (با مقیاس AAA) بر مبنای حمایت دولتی	پروفایل مالی
مؤلفه های اصلی رتبه بندی	مؤلفه های اصلی رتبه بندی	مؤلفه های اصلی رتبه بندی
توانایی سهامداران برای حمایت	توانایی دولت برای حمایت	محیط عملیاتی
تمایل سهامداران برای حمایت	تمایل دولت برای حمایت از بخش بانکی	پروفایل شرکت
محدودیت های مقرراتی کشوری	تمایل دولت برای حمایت از بانک خاص	مدیریت
رتبه بندی نکول بلند مدت ناشر با مقیاس (AAA) بر مبنای رتبه بندی تداوم حیات و رتبه بندی حمایت		

منبع : Fitch Ratings (2016). Bank Rating Criteria

همچنین عوامل موثر بر رتبه بندی از نظر مؤسسه فیچ به شرح ذیل می باشد .

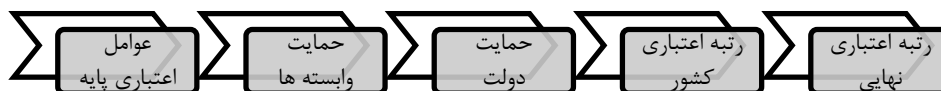
جدول ۳. عوامل موثر در رتبه بندی از نظر مؤسسه فیچ

مشخصات مالی	اشتهای ریسک	مدیریت و استراتژی	مشخصات شرکت	محیط عملیاتی
کیفیت دارایی	استاندارد های پذیره نویسی	کیفیت مدیریت	ارزش فرانشیز	رتبه دولتی
درآمد و سودآوری	کنترل های ریسک	حاکمیت شرکتی	مدل کسب و کار	محیط اقتصادی
سرمایه و اهرم مالی	رشد	اهداف استراتژیک	ساختار سازمانی	بازار های مالی
تأمین مالی و نقدینگی	ریسک بازار	عملیات		چارچوب مقرراتی

منبع : Fitch Ratings (2016). Bank Rating Criteria

ابعاد مورد نظر مؤسسه رتبه بندی اعتباری مودیز ۱ برای رتبه بندی اعتباری بانک ها

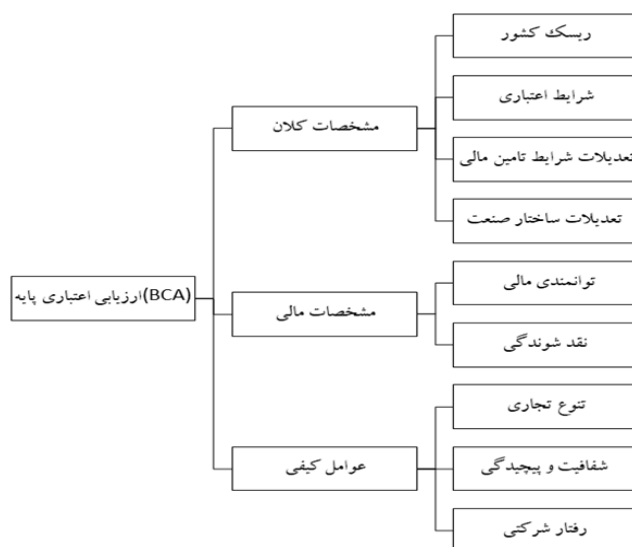
این مؤسسه برای تعیین رتبه اعتباری شرکت ها به تحلیل کیفی و کمی عوامل اثرگذار می پردازد و در این راستا برای عوامل کیفی به عوامل صنعت، وضعیت رقابتی و پیشینه مدیریت توجه می کند. از طرفی وضعیت سودآوری، نقدینگی و جریان نقدی، نسبت های پوششی و اهرمی را برای رسیدن به تحلیل مالی مورد ارزیابی قرار می دهد. مدل اصلی رتبه بندی اعتباری مؤسسه مودیز بر اساس الگوی کلی ذیل می باشد.

شکل ۱. ابعاد رتبه بندی اعتباری از دیدگاه مودیز

منبع: Moody s investor service (2016), Bank Rating Methodology:

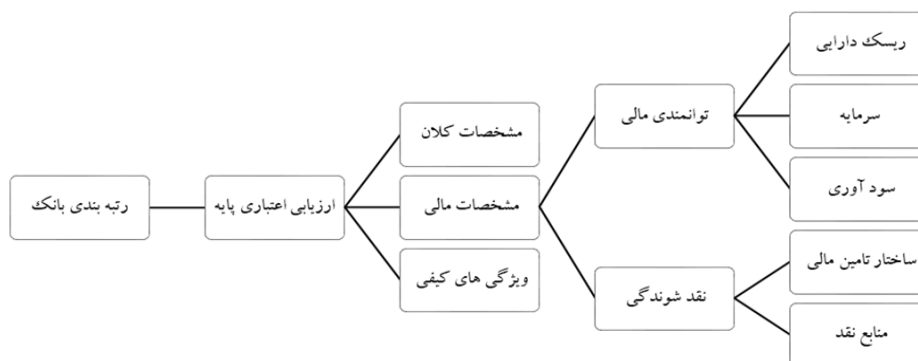
و وزن اصلی رتبه بندی بر اساس عوامل اعتباری پایه یا توان مالی می باشد. مولفه های تشکیل دهنده ارزیابی اعتباری پایه نیزه شرح نمودار ذیل است. البته هر کدام از مؤلفه های اصلی نیز از مؤلفه های فرعی مجزایی تشکیل شده است که در حالت کلی به این شرح می باشد.

شکل ۲. مولفه های ارزیابی اعتباری پایه از دیدگاه مودیز

منبع: Moody s investor service (2016), Bank Rating Methodology:

شکل ذیل نیز شاخص‌های تشکیل دهنده دو مولفه توانمندی مالی^۱ و نقدینگی^۲ را نشان می‌دهند.

شکل ۳. شاخص‌های پروفایل مالی ارزیابی اعتباری پایه از دیدگاه مودیز

منبع: Moody's investor service (2016), Bank Rating Methodology

پیشینه تحقیق

برای تعیین رتبه اعتباری شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی، عوامل متعددی حائز اهمیت است. اگرچه مؤسسات رتبه‌بندی مختلف هر یک برای تعیین رتبه اعتباری شرکت‌ها، متغیرهای متفاوتی را مد نظر قرار می‌دهند اما همه آنها بر این باورند که وضعیت اعتباری شرکت‌ها ناشی از عوامل سطح شرکت یعنی وضعیت مالی شرکت (تحلیل کمی) و عوامل بیرونی شرکت یعنی وضعیت کسب و کار (تحلیل کیفی) می‌باشد. اگرچه مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری ادعا می‌کنند که در فرآیند تصمیم‌گیری رتبه، به معیارهای مالی و غیرمالی توجه می‌کنند، معیارهای رتبه‌بندی آنها به صورت صریح مشخص نیست (شاه‌رخ، ۱۳۹۵، ۱۳۲). در خصوص رتبه‌بندی بانک‌ها و شرکت‌ها تحقیقات متعددی نیز صورت گرفته است و هر کدام از آنها جنبه‌های مختلف رتبه‌بندی را مورد بررسی قرار داده‌اند. بخشی از تحقیقات انجام شده به شرح جداول ذیل می‌باشد.

1. Solvency

2. Liquidity

جدول ۴-پیشینه تحقیقات داخلی

محقق	موضوع	مشخصات	روش تحقیق	اهم نتایج
قاسم پور (۱۳۹۶)	رتبه بندی بانک های خصوصی ایران براساس مدل کملز با استفاده از	راهبرد مدیریت مالی مقاله ۵، دوره ۵، شماره ۳ - شماره پیاپی ۱۸، پاییز ۱۳۹۶، صفحه 99- 118	دلفی فازی - تاپسیس	در این تحقیق تمامی بانک های بورسی و فرابورسی فعال در نظام بانکی کشور، بر مبنای مقادیر شاخص های استخراج شده از صورت های مالی حسابرسی شده پنج سال اخیر منتشر شده در سایت کدال، سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۴، رتبه بندی گردیدند. نتایج حاصل نشان می دهد، به ترتیب بانک های خاورمیانه، پاسارگاد، قوامین، کارآفرین و سینا در بر اساس اطلاعات پنج سال اخیر عملکرد مطلوب تری نسبت به سایر بانک های مورد مطالعه داشته اند.
جعفری (۱۳۹۶)	مدلی برای ارزیابی توان مالی بانک های ایرانی	راهبرد مدیریت مالی سال ۵، شماره ۱۷، صص ۱۳۳-۱۰۱	دلفی -تحلیل عاملی	مدل نهایی به دست آمده شامل ۴ بعد، ۸ مؤلفه و ۵۱ شاخص می باشد که می تواند به عنوان مدلی بومی و بدیع برای ارزیابی توان مالی بانک- های ایرانی مورد استفاده قرار گیرد. نتایج برآورد مدل تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که بعد وضعیت مالی، با ۳۲ درصد وزن، بیشترین سهم را در میان ابعاد انعکاس دهنده توان مالی بانک های ایرانی دارد. پس از بعد وضعیت مالی، ابعاد وضعیت رقابتی، وضعیت مدیریت و وضعیت ریسک به ترتیب با اوزان ۲۵، ۲۶ و ۱۶ در رتبه های بعدی قرار گرفتند.
شاهرخی (۱۳۹۴)	نظام رتبه بندی اعتباری شرکت ها در دنیا	فصلنامه پژوهش حسابداری مقاله ۱۸، دوره ۴، شماره ۴، بهار ۱۳۹۴، صفحه 131-148	دلفی - تحلیل پوشش داده ها	روش این تحقیق به صورت مروری می باشد و هدف آن مطالعه نظام رتبه بندی اعتباری در سطح جهانی شامل سه مؤسسه رتبه بندی برتر و دو مؤسسه رتبه بندی ایران است.
اسلامی (۱۳۹۰)	ضرورت تدوین الگوی رتبه بندی بانک ها و ارائه مدل پیشنهادی	بانک سپه		این مطالعه به انواع رتبه بندی بانک ها از دیدگاه مؤسسه بنکر، روش کملز سازمان مدیریت صنعتی و روش مؤسسه اعتباری مودیز پرداخته است
اهم موارد استفاده شده از الگوی کلی پیشنهادی مؤسسات بزرگ رتبه بندی اعتباری و به آدرس های ذیل می باشد Credit Ratings Assignment Methodology. (www.ICAP.Gr) Fitch Ratings (2006). Bank Rating Criteria. (www.fitchratings.com) Moody's investor service (2016), Bank Rating Methodology, (www.moody's.com) Morningstar (2016), Bank Credit Rating Methodology, (http://news.morningstar.com) Scope Rating (2016), Bank Rating Methodology, (www.scooperatings.com) Standard & Poor's (2013). How we rate banks: (www.standardandpoors.com))				

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش بر اساس هدف یک پژوهش توسعه‌ای - کاربردی و بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها یک پژوهش توصیفی-پیمایشی می‌باشد و برای تدوین الگو از چارچوب اسکوب^۱ استفاده شده است. بر اساس این چارچوب در خصوص ایجاد شاخص دو دیدگاه وجود دارد. دیدگاه اول قیاسی، تقسیم‌بندی منطقی یا دسته‌بندی از بالا و دیدگاه دوم استقرایی یا دسته‌بندی از پایین نامیده می‌شود. با توجه به شناخت ابعاد رتبه‌بندی از طریق مرور ادبیات، دیدگاه قیاسی و با توجه به استفاده از پاسخ خبره‌ها برای توسعه شاخص‌ها، دیدگاه استقرایی مورد نیاز بود و لذا در این پژوهش از ترکیب روش قیاسی و استقرایی استفاده شده است. همچنین به دلیل نیاز به پاسخ‌های هیأت خبره از پیمایش دلفی استفاده شده است. در روش تحقیق دلفی - که یک مدل معتبر علمی و شناخته شده برای نظرخواهی است، نظر و عقیده صاحب‌نظران منتخب درباره‌ی موارد مشخص شده جمع‌آوری می‌گردد.

همچنین با توجه به عنوان و موضوع پژوهش، بانک‌هایی مورد بررسی قرار گرفت که در بازار سرمایه ایران و در یکی از بازارهای شرکت بورس یا فرا بورس پذیرفته شده است و با توجه به موضوع پژوهش حاضر، که در پی ارائه الگویی به منظور رتبه‌بندی اعتباری بانک‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه با استفاده از روش دلفی است، افراد متخصص خبره و صاحب‌نظر بانکی اعم از مدیران و کارشناسان ارشد به روش قضاوتی به عنوان نمایندگان جامعه مورد نظر انتخاب شدند که در این پژوهش از آنان به عنوان "اعضای گروه دلفی" یاد می‌شود و موضوع نظرخواهی از اعضای دلفی در خصوص موارد ذیل بود:

- بررسی ابعاد رتبه‌بندی اعتباری بانک‌ها در بازار سرمایه ایران؛
- تعیین مؤلفه‌های الگوی طراحی شده؛
- تعیین انواع شاخص‌ها به منظور تکمیل فرآیند رتبه‌بندی اعتباری بانک‌ها در بازار سرمایه ایران؛
- تعیین وزن ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها از طریق تحلیل سلسله‌مراتبی

همچنین مراحل انجام تحقیق به شرح ذیل بوده است.

الف- مطالعه مبانی نظری شامل مطالعه متون آکادمیک و بررسی ادبیات موضوع و همچنین بررسی متدولوژی رتبه‌بندی اعتباری بانک‌ها توسط مؤسسات رتبه‌بندی بین‌المللی و ملی برای شناسایی مدل مفهومی اولیه

ب- طراحی پرسشنامه بر اساس ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های شناسایی شده

ج- نظرخواهی از خبرگان شناسایی شده شامل مدیران ارشد، مدیران میانی، کارشناسان و اعضای هیات علمی و دانشجویان

د- نظرخواهی مجدد در خصوص موارد عدم توافق قطعی و عدم اجماع

د- تدوین ویژگی‌های کلیدی و ارائه الگوی اولیه

تحلیل داده‌های تحقیق و آزمون‌های انجام شده

پس از اخذ پرسشنامه‌های ارسال شده به خبرگان از آزمون‌های زیر برای تحلیل نتایج پرسشنامه استفاده شد. یکی از معروفترین معیارهای سنجش پایایی، استفاده از معیار آلفای کرونباخ است مقدار آلفا برای پرسشنامه تحقیق ۰/۸۷۴ بدست آمده که نشانگر پایایی بالای پرسشنامه است. سایر آزمونهای انجام شده به شرح ذیل می باشد.

آزمون دوجمله‌ای:

برای تایید یا رد سوالات مطرح شده از خبرگان

در صورتی که متغیر تصادفی به صورت دو رده ای اندازه گیری شود (مخالف و موافق، یا بلی یا خیر) به منظور تجزیه تحلیل اطلاعات از آزمون های گسسته یا ناپارامتری استفاده می شود. از آنجا که در سوال های پرسشنامه تنظیمی در این رساله، از پاسخ دهندگان خواسته شده بود که نظر خود را در مورد هر یک از سوالات، به صورت موافق و مخالف اعلام کنند می توان از آزمون دوجمله ای برای تحلیل پاسخ ها استفاده کرد. با توجه به نتیجه این آزمون چارچوب کلی مدل رتبه بندی اعتباری بانک های اسلامی مورد تایید خبرگان بوده و مولفه ها اصلی و فرعی و مطرح شده نیز با نسبت بالایی مورد تایید خبرگان قرار گرفت که این امر حاکی از این موضوع است که از دیدگاه خبرگان چارچوب کلی الگوی رتبه بندی اعتباری بانک ها مورد تایید است.

آزمون T یک نمونه‌ای:

برای آگاهی از میزان موافقت خبرگان با موضوع مطروحه در هر سؤال با هدف حصول اطمینان از پاسخ موافق برای ارزیابی شدت موافقت نظرات پاسخ دهندگان به پرسشنامه، از آزمون t یک نمونه ای استفاده می شود. بر اساس امتیازهای درج شده در پیوستار مربوط به هر سؤال که از یک تا هفت تعیین گردیده است، هر کدام از پاسخ دهندگان پس از اعلام موافقت با موضوع سؤال، یکی از امتیازهای موجود در فاصله یک تا هفت را برای تعیین میزان موافقت خود، مشخص نموده است. برای حصول اطمینان از شدت موافقت یا مخالفت، امتیاز سه و نیم به بالا (میانگین یک تا هفت) به عنوان ملاک ارزیابی انتخاب شد و امتیازهای تخصیص یافته با استفاده از آزمون t مورد بررسی قرار گرفت. ادعای اصلی این بود که هر کدام از مولفه های فرعی، مولفه های اصلی را و هر یک از مولفه های اصلی، ابعاد را به میزان زیادی می سنجد. با در نظر گرفتن جوابهای ۲۸ نفر از پاسخ دهندگان، تعداد پاسخهای موافق، میانگین و انحراف معیار پاسخ ها، مقدار آماره و درجه آزادی، در تمام موارد به استثنای سه مورد آماره آزمون بیشتر از ۱,۶۴ می باشد. به عبارت دیگر خبرگان در مورد سؤال های فوق با اطمینان کافی موافقت نکرده اند.

آزمون کلموگروف-اسمیرنف:

به منظور تشخیص وجود یا عدم وجود اجماع در بین خبرگان راجع به موضوع مطروحه برای تشخیص وجود یا عدم وجود اجماع در بین خبرگان راجع به سوالات، از آزمون یک نمونه ای کلموگروف-اسمیرنف استفاده میشود. آزمون یک نمونه ای کولموگروف-اسمیرنف آزمونی از نوع نیکویی برازش بوده و روش ناپارامتری ساده ای برای تعیین همگونی اطلاعات تجربی با توزیعهای آماری منتخب است. این آزمون درجه موافقت توزیع یک مجموعه مقادیر نمونه ای (یعنی نمرات مشاهده شده) و توزیع نظری معینی را می سنجد. آنجا که در تحقیق حاضر، تعیین میزان شدت موافقت یا مخالفت پاسخ دهندگان در پیوستار مربوط به هر سؤال با تعیین کردن یکی از امتیازات یک تا هفت خواسته شده است، برای آزمون یکنواختی یا عدم یکنواختی توزیع نمونه ها، از آزمون یک نمونه ای کولموگروف-اسمیرنف استفاده شده است و نتیجه گیری انجام شده این بود که غیر از سوالات ۱۶، ۴۶ و ۵۷ تمام مقادیر p-value کمتر از نیم درصد است. مفهوم کمتر از نیم درصد بودن این است که پاسخ سوالات

مختلف از توزیع یکسانی پیروی نمی‌کند و نرمال نیست. بنابراین فرض صفر آماری مبنی بر توزیع یکنواخت داده‌ها رد می‌گردد. سوالات ۱۶، ۴۶ و ۵۷ در معرض نظر تیم دلفی قرار گرفت و در مرحله دوم p-value کمتر از نیم درصد بود و مورد تایید قرار گرفت.

آزمون کروسکال-والیس:

به منظور تشخیص همسان بودن پاسخ‌ها آزمون کروسکال-والیس که یک آزمون غیر پارامتری و از سری آزمون‌های آنالیز واریانس محسوب می‌شود، برای مقایسه‌های سه و بیشتر از سه گروه استفاده می‌گردد. روش کروسکال-والیس این فرضیه را آزمون می‌کند که k گروه نمونه، از یک جامعه آماری مشترک یا جامعه آماری شبیه به هم- با توجه به میانگین‌ها- استخراج شده‌اند. آنالیز واریانس یک طرفه کروسکال-والیس با استفاده از رتبه‌ها، آزمون فوق‌العاده مفیدی برای تصمیم‌گیری درباره این است که آیا k نمونه مستقل، از جامعه‌های آماری مختلف هستند یا نه؟ بدیهی است که نمونه‌ها بدون استثناء اختلافاتی با یکدیگر دارند ولی سوال این است که آیا اختلافات مشاهده شده در نمونه‌ها نماینده اختلافات موجود در جوامع هستند یا ناشی از شانس و تصادف‌اند؟ با توجه به نتایج بدست آمده، نظرات گروه‌های سه گانه الف-مدیران ارشد، ب-مدیران میانی و کارشناسان و ج-اعضای هیات علمی و دانشجویان (سه گروه خبرگان) راجع به مورد سوال همسان بوده است و توزیع پاسخهای آنها یکسان است.

ابعاد و مولفه‌های پیشنهادی و فرایند تعیین رتبه

ابتدا مدل مفهومی اولیه رتبه‌بندی اعتباری با بررسی‌های گسترده و استخراج ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌ها بر کاربرد مرتبط تهیه شد سپس این مدل در سه مرحله روایی سنجی و بومی سازی شد. در مرحله اول با برگزاری جلسات اولیه با خبرگان اصلاحات برای روایی محتوایی ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌ها انجام شد و سپس در مرحله دوم اعتبار سنجی ساختاری مدل با کمک خبرگان حوزه بانکی اعم از کارشناسان بانکی و دانشگاهی صورت پذیرفت و در مرحله آخر قابلیت اطمینان ابعاد و کل مدل مورد بررسی قرار گرفت. مدل نهایی شامل ۵ بعد است.

- ۱- بعد رتبه اعتباری مستقل با ۶ مولفه‌های کیفیت دارایی، وضعیت تأمین مالی و نقدینگی، وضعیت سودآوری و سرمایه، وضعیت رقابتی، وضعیت ریسک و وضعیت مدیریت و ۶۰ شاخص،
- ۲- بعد سایر ویژگی‌های کیفی با ۱۰ شاخص،
- ۳- بعد رتبه حمایت نهادی با ۴ شاخص،
- ۴- بعد رتبه حمایت دولت با ۴ شاخص و ۵- بعد رتبه اعتباری کشور با دو شاخص می‌باشد.

جدول ۵.۵. مولفه و شاخص‌های پیشنهادی و اوزان آنها

ابعاد	وزن	مولفه‌ها شاخص‌ها	وزن مولفه
اعتباری مستقل	60%	شاخص‌ها	وزن مولفه
		کیفیت دارایی	21%
		تسهیلات به کل دارایی‌ها	9%
		تسهیلات غیر جاری به کل تسهیلات *	10%
		تسهیلات غیر جاری به کل دارایی‌ها	8%
		تسهیلات غیر جاری به حقوق صاحبان سهام	8%
		نرخ رشد تسهیلات غیر جاری	8%
		ذخیره مطالبات به تسهیلات غیر جاری	8%
		نسبت سپرده‌های هزینه‌زا به کل سپرده‌ها	8%
		دارایی‌های درآمد‌زا به کل دارایی‌ها	8%
		بازده دارایی‌ها	8%
		نسبت دارایی‌های خارجی به دارایی در گردش بانکی	9%
		سرمایه‌گذاری‌ها به سرمایه پایه	8%
		دارایی ثابت و وثایق تملیکی به حقوق صاحبان سهام پس از کسر سود انباشته	8%
		جمع وزن‌ها	100%
		وضعیت تأمین مالی و نقدینگی	18%
		نسبت پوشش نقدینگی - LCR	12%
		نسبت خالص تأمین مالی پایدار - NSFR	12%
		سپرده‌های فرار به کل سپرده‌ها	11%
		خالص دارایی نقد به کل سپرده‌ها	10%
		تسهیلات به سپرده‌های سپرده‌های یک ساله و بالاتر	8%
		تسهیلات به کل سپرده‌ها	8%
		جمع صد تسهیلات کلان به کل تسهیلات	9%
		جمع صد سپرده کلان به کل سپرده‌ها	9%
		دارایی‌های نقد و معادل نقد به کل سپرده‌ها	11%
		دارایی‌های نقد و معادل نقد به کل دارایی‌ها	10%
		جمع وزن‌ها	100%
		وضعیت سودآوری و سرمایه	17%
		بازده حقوق صاحبان سهام	11%
		حاشیه سود خالص	10%
		سود عملیاتی به تسهیلات اعطایی	8%
		نسبت درآمد به دارایی‌های درآمد‌زا	11%
		نسبت درآمد‌های مشاع به دارایی‌های درآمد‌زا	11%
		خالص درآمد کارمزدی به کل درآمد‌ها	11%
		خالص درآمد تسهیلات و سپرده‌گذاری به کل درآمد‌ها	13%
		نسبت کفایت سرمایه	13%
		نسبت کفایت سرمایه به حداقل کفایت سرمایه قانونی	12%
		جمع وزن‌ها	100%

وزن شاخص	15%	وضعیت رقابتی			
10%		نسبت هزینه به درآمد به در کل شبکه بانکی انتخابی	32		
12%		نسبت میانگین نرخ جذب منابع در کل شبکه بانکی انتخابی	33		
8%		نسبت گردش دارایی درآمد زا در کل شبکه بانکی انتخابی	34		
10%		نسبت تسهیلات به دارایی ها در کل شبکه بانکی انتخابی	35		
11%		نسبت تسهیلات به سپرده ها در کل شبکه بانکی انتخابی	36		
11%		نسبت نقد به سپرده ها در کل شبکه بانکی انتخابی	37		
9%		نسبت بازده حقوق صاحبان سهام در کل شبکه بانکی انتخابی	38		
9%		نسبت بازده دارایی ها در کل شبکه بانکی انتخابی	39		
10%		نسبت حاشیه سود خالص در کل شبکه بانکی انتخابی	40		
10%		نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام در کل شبکه بانکی انتخابی	41		
100%		جمع وزن ها			
وزن شاخص	12%	وضعیت ریسک			
11%		جمع بدهی ها به جمع دارایی ها	42		
11%		جمع بدهی ها به حقوق صاحبان سهام	43		
12%		نسبت سود انباشته به دارایی ها	44		
12%		جمع حقوق صاحبان سهام به دارایی ها	45		
15%		نارزش روز وثایق به تعهدات ایجاد شده	46		
12%		ارزش روز وثایق به مانده تسهیلات اعطایی	47		
9%		میزان سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک بازار به سرمایه	48		
9%		سرمایه لازم برای پوشش ریسک اعتباری به سرمایه	49		
9%		میزان سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک عملیاتی به سرمایه	50		
100%		جمع وزن ها			
وزن شاخص	17%	وضعیت مدیریت			
11%		سرايه تسهیلات به پرمسل	51		
10%		سرايه سپرده ها به پرمسل	52		
10%		سپرده بدون هزینه به کل سپرده ها	53		
10%		نسبت کارکنان ستاد به صف	54		
11%		سرايه هزینه پرمسل	55		
10%		سرايه سود خالص پرمسل	56		
10%		نرخ رشد تسهیلات یک ساله	57		
9%		نرخ رشد درآمد	58		
10%		نرخ رشد سپرده یک ساله	59		
9%		نرخ رشد سود خالص	60		
100%		جمع وزن ها			
وزن شاخص		مؤلفه های سایر ویژگی های کیفی		40%	وزن های کیفی بهایم سلب
16%		تجزیه و تحلیل کلان صنعت بانکداری	1		
7%		ساختار مالکیت و هیات مدیره و اثربخشی اعضا	2		
7%		ساختار کمیته های فرعی هیات مدیره و اثربخشی اعضا	3		
15%		وضعیت وام بین بانکی و اضافه برداشت از بانک مرکزی	4		
10%		رضایتمندی مشتریان و شهرت نشان تجاری	5		

9%		جدول گردش تسهیلات غیر جاری	6		
9%		تنوع خدمات بانکداری و تنوع جغرافیایی سپرده ها	7		
8%		توانمندی در سیستم بانکداری الکترونیک	8		
7%		کیفیت اعتباری ۱۰۰ مشتری تسهیلات گیرنده اول	9		
12%		اثرات مالیاتی قانون رفع موانع تولید ناشی از ینگاهداری	10		
100%		جمع وزن ها			
وزن شاخص		مؤلفه های رتبه حمایت نهادی	بعد سوم: رتبه حمایت نهادی		
25%		توانمندی مالی	1		
25%		تاثیر در برند تجاری و ریسک شهرت	2		
25%		میزان کنترل	3		
25%		ارتباط مالی و تجاری	4		
100%		جمع وزن ها			
وزن شاخص		مؤلفه های رتبه حمایت دولت	بعد چهارم: رتبه حمایت دولت		
30%		سیاست عمومی دولت	1		
30%		توانمندی مالی	2		
20%		سهم از بازار سپرده ها و تسهیلات بانک	3		
20%		تعداد مشتریان بانک	4		
100%		جمع وزن ها			
وزن شاخص		مؤلفه های رتبه اعتباری کشور	بعد پنجم: رتبه اعتباری کشور		
50%		سازمان همکاری و توسعه اقتصادی	1		
50%		مؤسسات رتبه بندی اعتباری بین المللی	2		
100%		جمع وزن ها			

فرایند رتبه بندی به این شرح خواهد بود که بعد از اینکه کمیته رتبه بندی به هر یک از شاخص‌های رتبه اعتباری مستقل و مؤلفه های سایر ویژگی‌های کیفی نمره ای از بیست اختصاص داد رتبه اعتباری شرکت بر اساس جدول ذیل مشخص می شود .

جدول ۶. معادل سازی علائم اعتباری مودیز به نمره ۲۰

Moody's	ATU	ارزش اعتباری
Aaa	20	بالاترین کیفیت با ریسک اعتباری حداقل
Aa	18	بالاترین کیفیت با ریسک اعتباری حداقل
A	16	کیفیت بالاتر از متوسط و ریسک اعتباری کم
Baa	14	متعهد ظرفیت کافی برای انجام تعهداتش را دارد
Ba	12	متعهد در کوتاه مدت نگرانی خاصی برای انجام تعهد ندارد
B	10	متعهد در شرایط جاری امکان انجام تعهداتش را دارد ولی آسیب پذیر است
Caa	9	متعهد آسیب پذیر است و به شرایط خوب اقتصادی برای انجام تعهداتش وابسته است.
Ca	8	در حاضر متعهد برای انجام تعهدات خود به شدت آسیب پذیر است
C	6	متعهد مستعد عدم انجام تعهدات نبوده و احتمالاً در شرف تقاضای ورشکستگی می باشد
D	4	متعهد در انجام تعهدات سررسید شده ناتوان می باشد.

منبع: یافته های تحقیق

سایر ابعاد و مولفه های الگوی پیشنهادی اثرات مثبت ۲ تا منفی دو خواهند داشت و باعث افزایش یا کاهش رتبه اعتباری خواهد شد.

جدول ۷. معادل سازی علائم اعتباری مودیز به نمره ۲۰

فاصله نمره	۱۷ الی ۲۰	۱۴ الی ۱۷	۱۱ الی ۱۴	۸ الی ۱۱	پایین تر از ۸
ویژگی های کیفی	مثبت دو	مثبت یک	۰	منفی یک	منفی دو

منبع: یافته های تحقیق

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با وجود این مسئله که؛ "الگوی رتبه بندی اعتباری بانک های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران چگونه باید باشد؟" شروع گردید. در این خصوص و در گام ابتدایی به بررسی پیشینه مطالعات رتبه بندی اعتباری پرداختیم و مشخص گردید که در زمینه رتبه بندی اعتباری جامع تاکنون هیچ پژوهشی در ایران صورت نگرفته است.

سوال اصلی یافتن مدل مفهومی اولیه برای رتبه بندی اعتباری بانک ها بود که برای کشف آن روش دلفی مورد استفاده قرار گرفت. با مطالعه رویه ای کلی افشا شده مؤسسات رتبه بندی بین المللی و ملی و سایر تحقیقات علمی و دانشگاهی مدل مفهومی اولیه تدوین شد و سپس مورد نظر خواهی خبرگان قرار گرفت و نظرات ابرازی ایشان با استفاده از تکنیک دلفی و با هدف کسب اجماع مورد ارزیابی قرار گرفت. در نهایت الگوی نهایی بدست آمده شامل ۱- بعد رتبه اعتباری مستقل با ۶ مولفه های کیفیت دارایی، وضعیت تأمین مالی و نقدینگی، وضعیت سودآوری و سرمایه، وضعیت رقابتی، وضعیت ریسک و وضعیت مدیریت و ۶۰ شاخص، ۲- بعد سایر ویژگی های کیفی با ۱۰ شاخص، ۳- بعد رتبه حمایت نهادی با ۴ شاخص، ۴- بعد رتبه حمایت دولت با ۴ شاخص و ۵- بعد رتبه اعتباری کشور با دو شاخص می باشد.

در خصوص نوآوری این پژوهش می توان گفت غالب تحقیقاتی که در ایران در خصوص رتبه بندی شرکتها یا بانک ها صورت گرفته از نوع رتبه اعتباری مستقل یا توان مالی بوده و این تحقیق برای اولین بار به رتبه بندی جامع پرداخته است. همچنین عمده تحقیقات انجام شده در حوزه رتبه بندی بانک ها بصورت مقایسه ای می باشد و بانک ها را با همدیگر مقایسه و رتبه بندی کرده اند و جایگاه هر بانک نسبت به بانک دیگر مشخص می شود و به عبارت دیگر ranking بوده است و نه rating. این تحقیق الگویی را به دست می دهد که هر بانک به تنهایی و صرف نظر از وضعیت خوب و یا ضعیف دیگر بانک ها مورد قضاوت قرار بگیرد.

- نتایج از حاصل تحقیق می‌تواند مورد استفاده گروه‌های ذیل قرار بگیرد.
- ۱- مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری داخلی از الگوی پیشنهادی می‌توانند به عنوان راهنمای عمل برای رتبه‌بندی اعتباری بانک‌ها استفاده کنند.
 - ۲- سازمان بورس و اوراق بهادار جهت تصمیم‌گیری در خصوص اعطای مجوز ضمانت اوراق بدهی و سایر مجوزها به بانک‌ها و موارد مشابه از این الگو برای رتبه‌بندی استفاده کند.
 - ۳- بانک مرکزی برای نظارت بهتر بر وضعیت عمومی بانک‌ها و اعطای مجوز ضمانت اوراق بدهی و سایر مجوزها به بانک‌ها و موارد مشابه از این الگو برای رتبه‌بندی استفاده کند.
 - ۴- سپرده‌گذاران در بانک‌ها و سرمایه‌گذاران در سهام بانک‌ها اعم از حقیقی یا حقوقی از نتایج رتبه‌بندی اعلام شده برای تصمیم‌گیری در خصوص انتخاب مقصد سرمایه‌گذاری بهره‌مند می‌شوند.
 - ۵- شرکای تجاری و تأمین‌کنندگان بانک‌ها در داخل و خارج از کشور
 - ۶- شرکت بورس و فرابورس برای تعیین الزامات پذیرش در بازارهای مختلف از نتایج رتبه‌بندی یا مولفه‌ها و شاخص‌های مطرح شده می‌توانند استفاده کنند.
 - ۷- سهامداران عمده بانک‌ها برای چاره‌اندیشی به موقع برای افزایش رتبه اعتباری بانک‌ها
 - ۸- اعتبار دهندگان به بانک‌ها در بازار بین بانکی

منابع

- اسلامی، زهرا و همکاران (۱۳۹۰)، "ضرورت تدوین الگوی رتبه بندی بانک ها و ارائه مدل پیشنهادی"، سایت بانک سپه
- شاهرخی، سیده سمانه، (۱۳۹۵)، "طراحی و تدوین مدلی برای رتبه بندی اعتباری شرکتها"، دانشگاه الزهراء، رساله دکترا
- شاهرخی، سیده سمانه و مشایخ، شهناز، (۱۳۹۵)، "شناسایی شاخصهای تعیین کننده رتبه اعتباری شرکتها"، دانش سرمایه گذاری، دوره ۵، شماره ۱۹، پاییز ۱۳۹۵، صفحه ۲۵-۵۲
- شاهرخی، سیده سمانه و مشایخ، شهناز، (۱۳۹۵)، "نظام رتبه بندی اعتباری شرکتها در دنیا"، فصل نامه پژوهش حسابداری، دوره ۴، شماره ۴، بهار ۱۳۹۴، صفحه ۱۳۱-۱۴۸
- جعفری، ابوالفضل و همکاران (۱۳۹۶)، "مدلی برای ارزیابی توان مالی بانک های ایرانی"، راهبرد مدیریت مالی، سال ۵، شماره ۱۷، صص ۱۳۳-۱۰۱
- جعفری، ابوالفضل و همکاران (۱۳۹۶)، "رتبه بندی بانک های ایرانی بر اساس توان مالی"، مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۵۴، تابستان ۱۳۹۶، صفحه ۱۹ تا ۴۴
- صاحبقرانی، امیر عباس و همکاران (۱۳۹۷)، "الگوی مفهومی رتبه بندی اوراق به پشتوانه دارایی در بازار سرمایه ایران"، مطالعات تجربی حسابداری، شماره ۶۰، صفحه ۶۱ تا ۷۶
- صاحبقرانی، امیر عباس و باباجانی، جعفر (۱۳۹۶)، "ابعاد رتبه بندی اعتباری صکوک منتشر شده در بازار سرمایه کشور"، تحقیقات مالی اسلامی، شماره ۱۴، صفحه ۳۹۷ تا ۴۲۴
- قاسم پور، شیوا و ارضاء، امیر حسن (۱۳۹۶)، "رتبه بندی بانک های خصوصی ایران براساس مدل کاملر با استفاده از رویکرد ترکیبی فرآیند تحلیل سلسله مراتبی و آراس"، راهبرد مدیریت مالی، مقاله ۵، دوره ۵، شماره ۳- شماره پیاپی ۱۸، پاییز ۱۳۹۶، صفحه ۹۹-۱۱۸
- محقق نیا، جواد و همکاران، (۱۳۹۴)، "بررسی و مقایسه عملکرد بانک های دولتی و خصوصی بر اساس مدل کاملر"، مدیریت فرهنگ سازمانی، دوره ۱۳، شماره ۲، صص ۴۶۱-۴۳۷
- محمد نژاد، فرشید (۱۳۹۴) امکان سنجی تاسیس مؤسسات رتبه بندی اعتباری، جزوه درسی
- Credit Ratings Assignment Methodology. (www. ICAP. Gr)
- Fitch Ratings (2006). Bank Rating Criteria. (www.fitchratings.com)
- Moody s investor service (2016), Bank Rating Methodology, (www.moody.com)
- Morningstar (2016), Bank Credit Rating Methodology, (http://news.morningstar.com)

RAM Rating (2008). Corporate Credit Rating, Rating Agency Malaysia, (www.ram.com.my)

Scope Rating (2016), Bank Rating Methodology, (www.scooperatings.com)

Standard & Poor's (2013). How we rate banks: (www.standardandpoors.com)

COPYRIGHTS

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 license.